

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

เมวิกา คำแสนราช¹, จำลอง โพธิ์บุญ²

หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์^{1,2}

E-mail: mavika.kam@stu.nida.ac.th¹

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ศึกษาทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนพร้อมกับประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเสนอแนะทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม 3 ทางเลือก ได้แก่ (1) มีการดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์ทุกด้าน ประกอบด้วย 4 กิจกรรมเป้าหมาย (2) มุ่งเน้นการดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์บางด้าน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมเป้าหมาย และ (3) มุ่งเน้นการดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์บางด้าน ประกอบด้วย 2 กิจกรรมเป้าหมายสำหรับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ใช้กระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (Analytical Hierarchy Process: AHP) พบว่า ในทางเลือก 1 มีการดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์ทุกด้าน คือทางเลือกที่มีความเหมาะสมที่สุดต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ซึ่งการดำเนินการตามทางเลือกดังกล่าวก่อให้เกิดผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม มีผลกระทบเชิงลบด้านสิ่งแวดล้อมน้อย แนวทางการป้องกันและบรรเทาผลกระทบ ได้แก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้พัฒนาโครงการควรให้ความสำคัญกับกฎระเบียบและปฏิบัติตามมาตรการติดตามตรวจสอบอย่างเคร่งครัด และผู้ประกอบการควรคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเทียบกับผลประโยชน์ประกอบการเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

คำสำคัญ : การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA), เขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน, อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

Strategic Environmental Assessment (sea) of Trat Special Economic Zone Development

Mavika Kamsanrat¹, Chamlong Poboorn²

Environmental Management Program, Graduate School of Environmental Development Administration,
National Institute of Development Administration^{1,2}

E-mail: mavika.kam@stu.nida.ac.th¹

ABSTRACT

The research to study alternatives at the strategic level in the development of special economic zones assess the alternatives in terms of economic, social and environmental impacts 3 strategic development options: (1) Implementation of all plans and strategies, consisting of 4 target tasks; (2) focussing on the implementation of certain plans and strategies, consisting of 3 target tasks, and (3) focussing on the implementation of certain plans and strategies, consisting of 2 target tasks. This strategic environmental assessment employed the Analytical Hierarchy Process (AHP) in this Alternative 1: Implementation of all proposed plans and strategies is the most appropriate alternatives. As it would increase economic and social opportunities in the area and has less negative impact on the environment. Suggestions to mitigate the adverse impacts are related agencies, local authorities and developers should pay attention to the relevant regulations and seriously monitor the operations, and the developers should be concerned with the value of natural resources and the environment equal to their profits in order to achieve the sustainable development.

Keywords: strategic environmental assessment, special economic zone, Khlong Yai District, Trat

บทนำ

อาเซียนเป็นภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของโลก ขณะเดียวกันก็เป็นพื้นที่ที่มีประชากรอยู่อาศัยกันอย่างหนาแน่น โดยเฉพาะชุมชนเมืองขนาดใหญ่ซึ่งจะพบกับปัญหาสิ่งแวดล้อมในหลายด้าน การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community) เป็นปัจจัยเสี่ยงก่อให้เกิดความท้าทายของการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของภูมิภาค เหตุเพราะการขยายตัวทางเศรษฐกิจส่งผลให้มีผู้พักอาศัยหรือเดินทางเข้า - ออกเมืองต่าง ๆ เพิ่มขึ้น เช่น แรงงานจากต่างประเทศ แรงงานจากชนบท ตลอดจนนักท่องเที่ยว การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมระหว่างประเทศ การขยายตัวของเมือง และชุมชนเพื่อรองรับกับการเพิ่มขึ้นของประชากรในภูมิภาค ดังนั้นจึงส่งผลต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดปัญหามลพิษในเขตเมืองและชุมชนมากมาย และปัญหาดังกล่าวยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นในอนาคต

การกำหนดนโยบายหรือยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงมีความสำคัญและควรมีการประเมินถึงความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของนโยบายหรือยุทธศาสตร์ เพื่อหาทางเลือกในการพัฒนาประเทศให้เหมาะสมที่สุด รวมทั้งควรหาแนวทางการป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหลังจากมีการดำเนินการตามนโยบายหรือยุทธศาสตร์ ซึ่งรัฐบาลไทยจึงได้กำหนดให้ตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษขึ้น โดยรัฐบาลมีมาตรการสนับสนุนและส่งเสริมต่าง ๆ ทำการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การให้สิทธิประโยชน์ทั้งที่เป็นภาษีและไม่ใช่อำนาจจัดตั้งศูนย์บริการเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) และมาตรการอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งการจัดตั้งเขต

เศรษฐกิจพิเศษชายแดนดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ได้มาก (กองส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ, 2558)

การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในระยะแรกซึ่งประกอบด้วย 5 พื้นที่ ได้แก่ ตาก สระแก้ว สงขลา ตราด และมุกดาหาร เหตุที่ต้องเร่งดำเนินการเป็นระยะแรกเพราะเป็นพื้นที่จังหวัดที่ได้เปรียบทางด้านการค้าชายแดนมีพื้นที่เชื่อมต่อหลายประเทศเพื่อนบ้านในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ พม่า ลาว กัมพูชา มาเลเซีย เป็นต้น โดยเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนจังหวัดตราด ตั้งอยู่ในเขตอำเภอคลองใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีเขตชายแดนติดต่อกับจังหวัดพระตะบอง จังหวัดโพธิสัตว์และจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา มีพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอคลองใหญ่ที่ติดชายแดน ได้แก่ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก และตำบลไม้รูด รวมระยะทาง 50.2 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 31,375 ไร่ (กองส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ, 2558) ซึ่งถือว่าเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีพื้นที่น้อยที่สุดในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่จัดตั้งขึ้นทั้งหมด ซึ่งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอคลองใหญ่ ดำเนินการครอบคลุม 4 กิจกรรมเป้าหมาย ได้แก่ 1) อุตสาหกรรม การเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) กิจการโลจิสติกส์ 3) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม และ 4) กิจการเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยอยู่ระหว่างการศึกษาจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในเขตเศรษฐกิจพิเศษ 5 พื้นที่ในระยะแรก ในปี 2558 ได้เริ่มดำเนินการนำร่องตามนโยบายรัฐบาล และอยู่ระหว่างแก้ไขพระราชบัญญัติของการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหารจัดการ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับประเทศ

สมาชิกอาเซียน ตลอดจนจูงใจให้นักลงทุนเข้ามาลงทุน
ในนิคมอุตสาหกรรม (กนกพร สว่างแจ้ง, 2551)

จากรายงานสุขภาพคนไทย ในปี 2560 พบว่า
ประชาชนในสังคมได้มองว่าการจัดตั้งเขตพัฒนา
เศรษฐกิจพิเศษนั้น มีผลกระทบทั้งทางด้านบวกและด้าน
ลบ ซึ่งผลด้านบวก ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ที่มีความ
เป็นอยู่ที่ดีขึ้น ประชาชนในพื้นที่เข้าสู่ระบบการจ้างงาน
ได้ทำงานอยู่ใกล้บ้าน มีธุรกิจใหม่ ๆ ในพื้นที่ ส่งผลต่อ
การพัฒนาทักษะเพื่อความรู้ทางเศรษฐกิจ และยัง
เปิดโอกาสให้คนในพื้นที่ได้เป็นผู้ประกอบการ เช่น
ค้าขาย เปิดธุรกิจโฮมสเตย์ หอพัก และปั้มน้ำมัน อีกทั้ง
ยังส่งผลต่อการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคและอุปโภคให้
ดีขึ้น ส่วนผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นในชุมชนที่
ประชาชนในพื้นที่ให้ความวิตกกังวล ได้แก่ ผลกระทบ
ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ผลกระทบจากระบบ
เศรษฐกิจชุมชนและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ความ
เหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รายได้และผลกำไรจากสิทธิ
พิเศษต่าง ๆ การจ้างงานและการกระจายรายได้ เป็นต้น
(สุขภาพคนไทย, 2560)

เมื่อมีการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนขึ้นใน
พื้นที่ อำเภอลำทะลุ จังหวัดตราดแล้วนั้น สิ่ง
ที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความสนใจคือด้านการใช้
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จังหวัดตราดได้ให้
ความสำคัญในการดำเนินการพัฒนาจังหวัดแบบยั่งยืน
ซึ่งให้ความสำคัญทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และ
สิ่งแวดล้อม โดยได้กำหนดแนวทางการดำเนินงานเป็น
ยุทธศาสตร์การพัฒนา มีเป้าประสงค์เพื่อพัฒนา
เศรษฐกิจให้เติบโตอย่างมีเสถียรภาพ ประชาชนมี
คุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข และมีทรัพยากรธรรมชาติใช้
อย่างสมดุล (สำนักงานจังหวัดตราด, 2561)

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์
(Strategic Environmental Assessment: SEA) เป็น
กระบวนการที่ช่วยในการตัดสินใจเชิงระบบ ที่มี
จุดมุ่งหมายเพื่อนำประเด็นความยั่งยืนในทางสิ่งแวดล้อม
และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณา
หรือตัดสินใจในระดับนโยบาย แผนงานวิจัยนี้จึงได้มุ่ง
ศึกษาถึงแนวทางการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับ
ยุทธศาสตร์ (SEA) ที่เหมาะสมกับบริบทของเขต
เศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อเป็นแนวทางดำเนินงาน
ให้แก่ภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทำการศึกษารวบรวม
ข้อมูลเอกสารรายงาน และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง
และจากการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่
ประชาชน หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และนักท่องเที่ยว
ที่มาเที่ยวเกาะต่าง ๆ ในอำเภอลำทะลุและพื้นที่
ใกล้เคียง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา
(Content Analysis) ประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ
สังคม และสิ่งแวดล้อม จากทางเลือกดังกล่าว พิจารณา
หาทางเลือกที่เหมาะสมในการพัฒนาพื้นที่ รวมทั้ง
เสนอแนะแนวทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมและ
น่าจะส่งผลกระทบด้านลบน้อยที่สุดและมีผลกระทบด้าน
บวกในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอลำทะลุ
จังหวัดตราด เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานภาครัฐ
เอกชน และประชาชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเขต
เศรษฐกิจพิเศษหรือสนใจในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ
พิเศษ อำเภอลำทะลุ จังหวัดตราด ประกอบในการ
วางแผนในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ต่อไปควรที่จะมี
การดำเนินการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ใน
การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอลำทะลุ
จังหวัดตราด เพื่อประกอบการดำเนินการตัดสินใจ
ดำเนินการพัฒนาในพื้นที่ดังกล่าว

คำถามการวิจัย

1. แผนการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน จังหวัดตราดของรัฐบาลมีลักษณะอย่างไร ทางเลือกในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมีอย่างไรบ้าง
2. ผลกระทบจากการทางเลือกในการพัฒนาจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด มีอย่างไรบ้าง
3. ทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาจังหวัด ควรเป็นในด้านใดและมีวิธีการใดที่จะสามารถบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากทางเลือกดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและกำหนดทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณอำเภอนี้
2. เพื่อประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จากทางเลือกดังกล่าว
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาตามทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด

ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ การวิจัย : พื้นที่หลักในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอคลองใหญ่ จำนวน 3 ตำบล คือ ตำบลคลองใหญ่ ตำบลหาดเล็ก และตำบลไม้รูด เนื่องจากเป็นพื้นที่ 3 ตำบลของอำเภอคลองใหญ่ที่ติดชายแดน รวมระยะทาง 50.2 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ใช้สอยประมาณ 31,375 ไร่ ซึ่งถือว่าเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีพื้นที่น้อยที่สุดในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่

จัดตั้งขึ้นทั้งหมด ซึ่งก็ถือว่าเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของอำเภอนี้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ ได้นำหลักเกณฑ์และกระบวนการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์มาใช้ประกอบการประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนตามยุทธศาสตร์ เพื่อประเมินทางเลือกที่เหมาะสมและเสนอแนวทางในการส่งเสริมและบรรเทาผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาตามทางเลือกที่เห็นว่าเหมาะสมที่สุด โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่เริ่มต้นจากข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการลงพื้นที่สังเกตการณ์เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนแห่งนี้ พร้อมกับสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้นำชุมชน ได้แก่ประชาชนในพื้นที่ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครสาธารณสุข คุณครูโรงเรียนไม้รูด เป็นต้น และข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เช่น โดยการรวบรวมเอกสารทางวิชาการ ประกอบด้วย ความรู้เกี่ยวกับการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ความรู้เกี่ยวกับการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในประเทศไทย เป็นต้น แผน ยุทธศาสตร์และนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนบริเวณนี้ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการวิเคราะห์ สังเคราะห์และหาทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของพื้นที่ พร้อมทั้งเสนอแนะมาตรการ สำหรับการป้องกันและบรรเทาผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ตามกรอบแนวคิดในภาพที่ 1

วิธีการดำเนินการวิจัย

การดำเนินงานประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ ศึกษารายละเอียดนโยบายและแผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษระดับชาติ แผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจจังหวัดตราด แผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนฯ

ขั้นที่ 2 พิจารณาหาประเด็นผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนที่จะเกิดขึ้นทั้ง 3 มิติ ได้แก่ มิติเศรษฐกิจ มิติสังคม มิติสิ่งแวดล้อม และพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม จำนวน 17 ท่าน ช่วยประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) ใช้เครื่องมือแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด คือ แบบสอบถามตามเทคนิคเดลฟายสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิ ครั้งที่ 1 และแบบประเมินสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิการให้ค่าคะแนนเปรียบเทียบความสำคัญของตัวชี้วัด ครั้งที่ 2 จากนั้นทำการคำนวณค่าน้ำหนักความสำคัญของประเด็นตัวชี้วัด โดยประเมินค่าคะแนนด้วยการพิจารณาจับคู่ (Pairwise Comparison Analysis) เพื่อให้ค่าความสำคัญของประเด็นตัวชี้วัดและหาค่าเฉลี่ย (Mean) ที่จะใช้ในการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ในขั้นตอนต่อไป

สูตรคำนวณค่าคะแนนด้วยการพิจารณาจับคู่ดังสมการ

$$w_i = \frac{\sqrt[n]{\prod_i^n C_i}}{\sum \sqrt[n]{\prod_i^n C_i}}$$

เมื่อ w_i	คือ	ค่าน้ำหนักของเกณฑ์
C_i	คือ	ค่าคะแนนของเกณฑ์
i	คือ	ลำดับของเกณฑ์
n	คือ	จำนวนเกณฑ์ทั้งหมด

(จิรนนท์ พุทธา, 2558: 78)

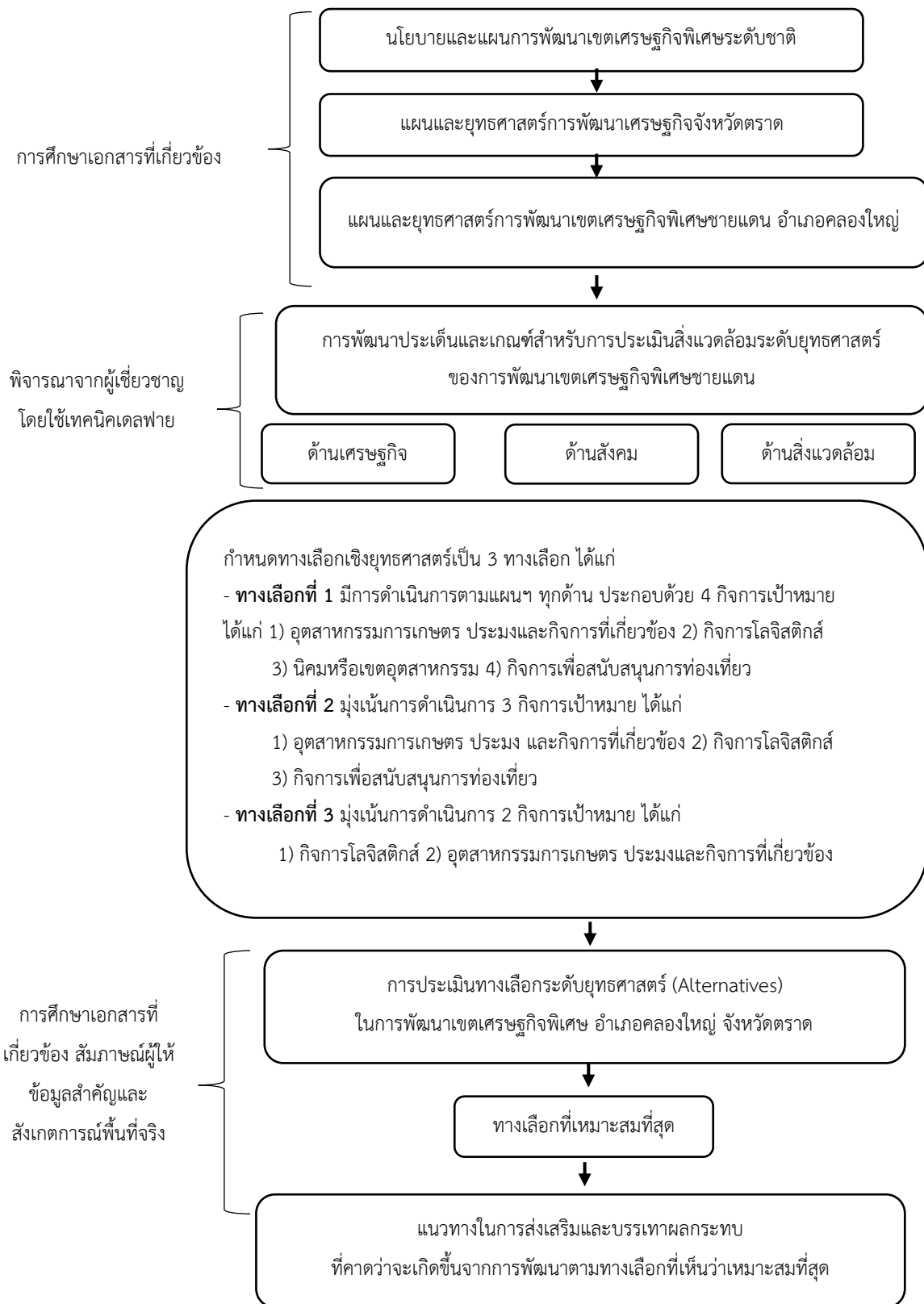
การพิจารณาประเมินให้ค่าคะแนนด้วยกระบวนการวิเคราะห์ตามลำดับชั้น (Analysis Hierarchy Process, AHP) มีเกณฑ์การให้คะแนนความสำคัญของตัวชี้วัดดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 3 ศึกษาข้อมูลผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่ โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยเทคนิคการบอกต่อ (Snowball Technique) จากกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1) ตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐ จากหน่วยงาน 5 หน่วยงาน ประกอบด้วย ตัวแทนจากจังหวัดตราด 1 คน ตัวแทนจากอำเภอคลองใหญ่ 1 คน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านเศรษฐกิจ 1 คน ตัวแทนจากหน่วยงานด้านสังคม 1 คน และตัวแทนจากหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม 1 คน รวมทั้งสิ้น 5 คน

2) ตัวแทนจากประชาชนและบุคคลในพื้นที่ 4 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนจากตำบลนี้ 3 คน ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนตำบลไม้รูด 3 คน ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนตำบลหาดเล็ก 3 คน และนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวในเขตอำเภอ 5 คน รวมทั้งสิ้น 14 คน

3) ตัวแทนจากภาคเอกชนและนักวิชาการ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย ผู้ประกอบการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน ผู้ประกอบการท่าเรือและประมง 3 คน และผู้ปฏิบัติงานในองค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) นักวิชาการ 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษา

เชิงคุณภาพ	เชิงปริมาณ
เท่ากัน (Equally Preferred)	1
เท่ากันถึงปานกลาง (Equally of Moderately)	2
ปานกลาง (Moderately Preferred)	3
ปานกลางถึงค่อนข้างมาก (Moderately to Strongly)	4
ค่อนข้างมาก (Strongly Preferred)	5
ค่อนข้างมาก ถึงมากกว่า (Strongly to Very Strongly)	6
มากกว่า (Very Strongly Preferred)	7
มากกว่าถึงมากที่สุด (Very Strongly to Extremely)	8
มากที่สุด (Extreme Preferred)	9

ขั้นที่ 4 ลงพื้นที่สังเกตการณ์และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียตามกลุ่มข้างต้น เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 2 แบบฟอร์ม ดังนี้

1) แบบสัมภาษณ์ ใช้ในการเก็บข้อมูลจากบุคคลที่อยู่ในพื้นที่จริงและมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินการเขตเศรษฐกิจพิเศษ (ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ)

2) แบบสังเกตการณ์ ใช้ในการสังเกตสภาพทั่วไปของพื้นที่และลักษณะสังคม ความเป็นอยู่ สภาพเศรษฐกิจการค้า การตลาด และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผลการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ผู้เป็นตัวแทนจากหน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน ผู้ประกอบการ และประชาชนประเด็นที่คาดว่าจะเกิดผลกระทบเชิงบวกมากที่สุดได้แก่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐาน ในด้านเส้นทางคมนาคมถนนเลียบชายหาด เส้นทางจากอำเภอเมืองตราดถึงเขตชายแดนประเทศกัมพูชา เช่น ด้านพรมแดน

บ้านหาดเล็ก รองลงมาคือ ผลกระทบเชิงบวกต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยให้เหตุผลว่า หลังจากมีการประกาศนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตื่นตัวและกระจายข่าวสารให้ประชาชนในพื้นที่รับทราบเพื่อเตรียมตัวสู่การพัฒนา

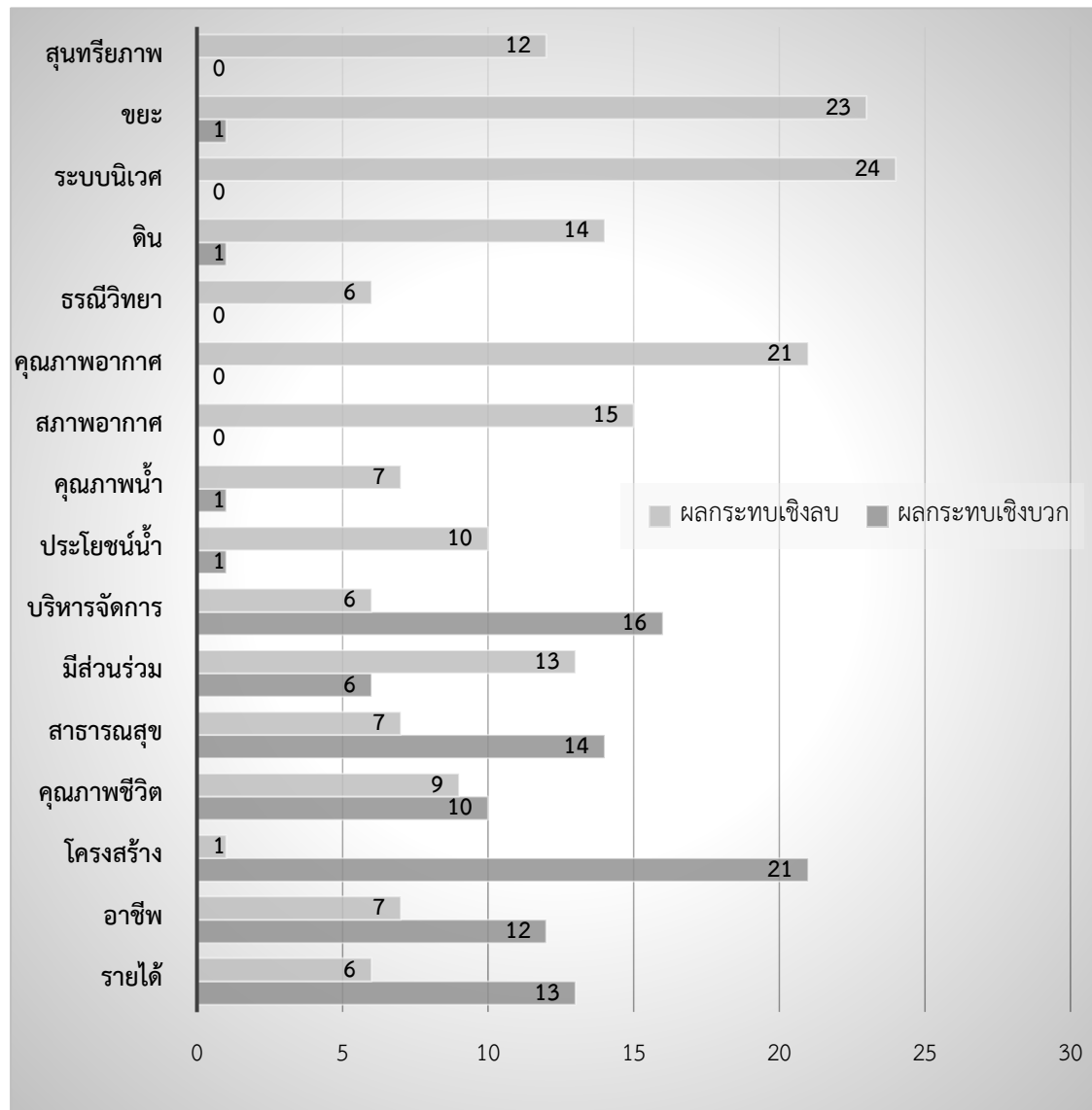
ส่วนความคิดเห็นด้านเชิงลบ คือ ระบบนิเวศอาจมีการเปลี่ยนแปลงมากที่สุด โดยให้เหตุผลว่า ระบบนิเวศทางทะเลปัจจุบันมีความอุดมสมบูรณ์มาก เนื่องจากประชาชนใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติด้วยความใส่ใจสิ่งแวดล้อม หากมีการพัฒนาเขตเศรษฐกิจในพื้นที่จะมีการเพิ่มจำนวนผู้ใช้ทรัพยากรดังกล่าวเพิ่มขึ้น ส่งผลต่อการทำลายระบบนิเวศที่มีความบอบบาง รองลงมาคือจะเกิดผลกระทบเชิงลบ อาทิ ด้านขยะและสิ่งปฏิกูลพร้อมกับผลกระทบด้านคุณภาพอากาศ ดังข้อสรุปที่แสดงดังภาพที่ 2 ต่อไปนี้

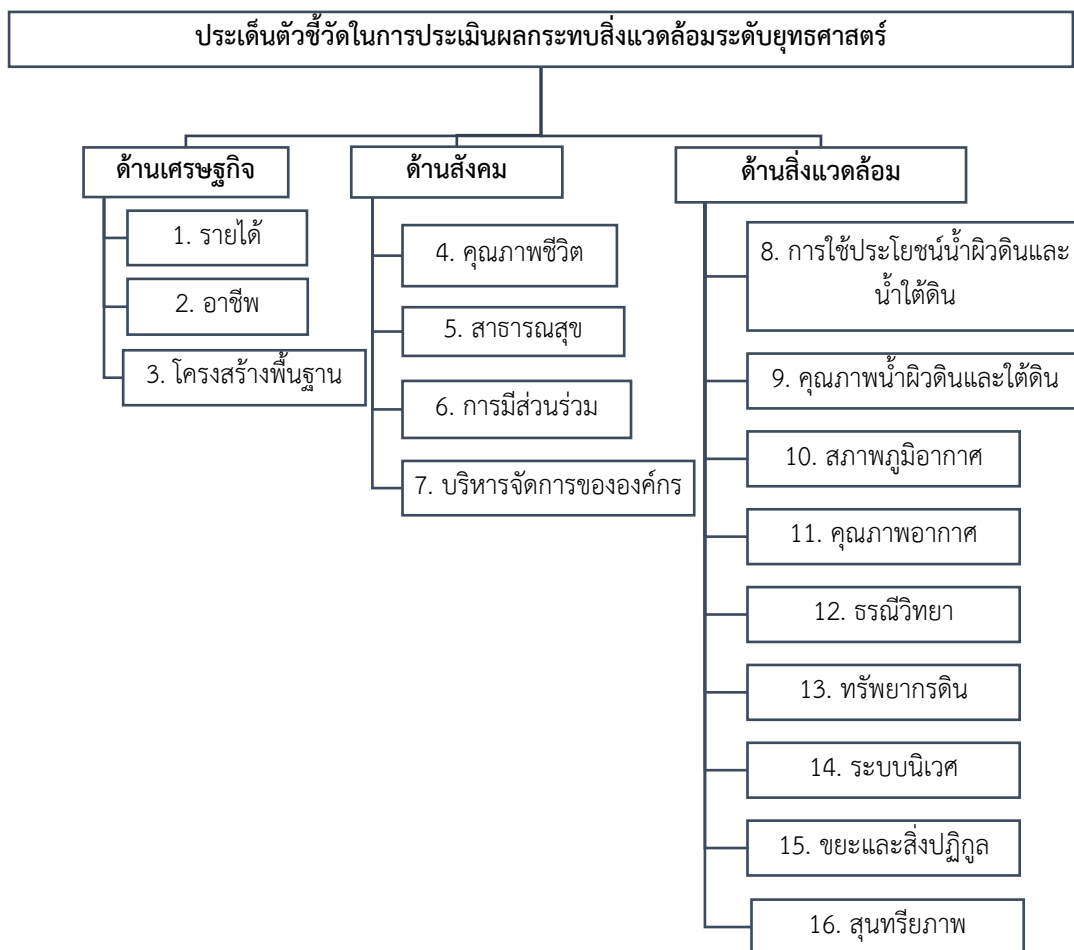
ประเด็นและตัวชี้วัดในการประเมินทางเลือกระดับยุทธศาสตร์

การพัฒนาประเด็นและตัวชี้วัดเพื่อการประเมินทางเลือกในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนระดับอำเภอในครั้งนี้ ได้ประยุกต์หลักการพัฒนาที่ยั่งยืน

เพื่อเน้นความสมดุลของ 3 มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม ในการประเมินสิ่งแวดล้อมฯ ประกอบด้วยประเด็นสำคัญและตัวชี้วัด ดังภาพที่ 3 ต่อไปนี้

ภาพที่ 2 สรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

ภาพที่ 3 ประเด็นและตัวชี้วัดในการประเมิน

จากภาพที่ 3 ข้างต้น อาจอธิบายได้ว่า ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ และการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ขณะที่ด้านสังคม จะเป็นการเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน และการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และในด้านสิ่งแวดล้อม เน้นที่การใช้ประโยชน์ทรัพยากรน้ำ

ผิวดินและน้ำใต้ดิน การเปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน สภาพภูมิอากาศ คุณภาพอากาศ ธรณีวิทยา ทรัพยากรดิน ระบบนิเวศ ขยะและสิ่งปฏิกูล และสุนทรียภาพ ดังนั้นผลการคำนวณค่าคะแนนการพิจารณาความสำคัญของประเด็นและตัวชี้วัดแต่ละด้านสามารถนำมาเรียงลำดับความสำคัญของประเด็นและตัวชี้วัดในแต่ละด้านจากมากไปน้อยได้ ดังแสดงในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คำนวณน้ำหนักของตัวชี้วัดในการประเมิน

ลำดับที่	ตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก
1	ตัวชี้วัดที่ 3 การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	0.467
2	ตัวชี้วัดที่ 4 การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน	0.462
3	ตัวชี้วัดที่ 1 การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้	0.384
4	ตัวชี้วัดที่ 14 การเปลี่ยนแปลงด้านระบบนิเวศ	0.301
5	ตัวชี้วัดที่ 10 การเปลี่ยนแปลงด้านสภาพภูมิอากาศ	0.234
6	ตัวชี้วัดที่ 7 การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	0.227
7	ตัวชี้วัดที่ 15 การเปลี่ยนแปลงด้านขยะและสิ่งปฏิกูล	0.218
8	ตัวชี้วัดที่ 6 การมีส่วนร่วมของประชาชน	0.176
9	ตัวชี้วัดที่ 2 การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ	0.149
10	ตัวชี้วัดที่ 5 การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข	0.135
11	ตัวชี้วัดที่ 9 การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน	0.043
	ตัวชี้วัดที่ 11 การเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพอากาศ	0.043
	ตัวชี้วัดที่ 12 การเปลี่ยนแปลงด้านธรณีวิทยา	0.043
	ตัวชี้วัดที่ 13 การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรดิน	0.043
	ตัวชี้วัดที่ 16 การเปลี่ยนแปลงด้านสุนทรียภาพ	0.043
12	ตัวชี้วัดที่ 8 การใช้ประโยชน์ของน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน	0.028

สำหรับค่าความสำคัญของประเด็นเป็นรายด้านทั้ง 3 ด้าน ข้างต้นจะมีค่าความสำคัญเท่ากันทั้ง 3 ด้าน คือ 0.33 ดังตารางที่ 2 นี้

ตารางที่ 2 คำนวณน้ำหนักของประเด็นในการประเมิน

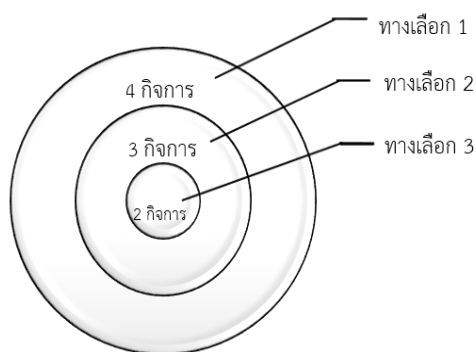
ลำดับที่	ประเด็นและตัวชี้วัด (รายด้าน)	ค่าน้ำหนัก
1	ด้านเศรษฐกิจ	0.33
2	ด้านสังคม	0.33
3	ด้านสิ่งแวดล้อม	0.33
รวม		1.00

ทางเลือกระดับยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน ระดับอำเภอ

จากข้อค้นพบที่สำคัญครั้งนี้ได้กำหนดทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาพื้นที่เป็น 3 ทางเลือก คือ

ทางเลือกที่ 1 มีการดำเนินการตามแผนและยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนสำหรับอำเภอนี้ทุกด้านที่ต้องประกอบด้วย 4 กิจกรรมเป้าหมาย ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) กิจการโลจิสติกส์ 3) นิคมหรือเขตอุตสาหกรรม 4) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ขณะที่ในทางเลือกที่ 2 มุ่งเน้นการดำเนินการ 3 กิจกรรมเป้าหมาย ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง 2) กิจการโลจิสติกส์ 3) กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ยกเว้น กิจการการนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมในพื้นที่และที่สำคัญคือทางเลือกที่ 3 ต้องมุ่งเน้นการดำเนินการ 2 กิจกรรมเป้าหมาย ได้แก่ 1) กิจการโลจิสติกส์ 2) อุตสาหกรรมการเกษตร ประมงและกิจการที่เกี่ยวข้อง ยกเว้น การดำเนินการนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมและ กิจการเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ดังนั้นทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ดังกล่าวสามารถแสดงความสัมพันธ์ของทางเลือก ดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4 ทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน อำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด

อนึ่ง เพื่อให้การกำหนดทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของอำเภอดังกล่าว ประสบความสำเร็จสามารถอธิบายเหตุผลของการกำหนดทางเลือกเช่นทางเลือก 1 ดำเนินการ 4 กิจกรรมเป้าหมาย โดยมีเหตุผลสนับสนุนเพื่อความสะดวกคล่องและสนับสนุนส่งเสริมการพัฒนาของจังหวัดควรดำเนินการตามแผนครบทั้ง 4 กิจกรรมเป้าหมาย ตามประเด็นยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตราด พ.ศ. 2561 – 2564 นอกจากนี้ในทางเลือก 2 ดำเนินการ 3 กิจกรรมเป้าหมาย และมีเหตุผลสนับสนุนเนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษแห่งนี้มีพื้นที่ติดทะเล หากมีการจัดตั้งนิคมหรือเขตอุตสาหกรรมอาจมีความเสี่ยงต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติทางทะเลและชายฝั่งได้ จึงไม่เหมาะสมกับการดำเนินการกิจการเช่นที่นำเสนอ ที่สำคัญยิ่งคือทางเลือก 3 ดำเนินการ 2 กิจกรรมเป้าหมาย ซึ่งมีเหตุผลสนับสนุนเนื่องจากผลการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด พ.ศ. 2557 – 2560 ที่ผ่านมา ที่สะท้อนว่าจังหวัดนี้ยังประสบกับปัญหาการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถด้านการท่องเที่ยว จึงยังไม่มีความพร้อมในการดำเนินกิจการนี้

ผลการประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนของอำเภอนี้ ตามทางเลือก 1 หรือการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดทั้งหมด ดำเนินกิจการ 4 กิจกรรมเป้าหมาย จะเห็นว่ามีค่าคะแนนถ่วงน้ำหนักผลกระทบระยะสั้น เท่ากับ 0.644 และผลกระทบระยะยาว เท่ากับ 0.724 ผลรวมการประเมินระดับผลกระทบ เท่ากับ 1.368 โดยด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบในเชิงบวกรวม เท่ากับ 5.000 ด้านสังคมมีผลกระทบในเชิงบวกรวม

น้ำหนักผลกระทบระยะสั้น เท่ากับ 0.185 และ ผลกระทบในเชิงบวกรวม เท่ากับ 0.405 ด้านสิ่งแวดล้อม
ผลกระทบระยะยาว เท่ากับ 0.485 ผลรวมการประเมิน มีผลกระทบเชิงลบรวม เท่ากับ -3.669 รายละเอียดดัง
ระดับผลกระทบ เท่ากับ 0.670 โดยด้านเศรษฐกิจ มี ตารางที่ 4 ต่อไปนี้
ผลกระทบในเชิงบวกรวม เท่ากับ 3.934 ด้านสังคมมี

ตารางที่ 3 ผลการประเมินทางเลือก 1

ประเด็นและตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลกระทบระยะสั้น		ผลกระทบระยะยาว	
		คะแนน	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก	คะแนน	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
ด้านเศรษฐกิจ					
1. การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้	0.384	2	0.768	3	1.152
2. การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ	0.149	2	0.298	3	0.447
3. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	0.467	2	0.934	3	1.401
รวม			2.000	3.000	
ด้านสังคม					
4. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของ ประชาชน	0.462	-1	-0.462	1	0.462
5. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข	0.135	1	0.135	2	0.270
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนและ ชุมชน	0.176	1	0.176	-3	-0.528
7. การบริหารจัดการขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น	0.227	1	0.227	-1	-0.227
รวม			0.076	-0.023	
ด้านสิ่งแวดล้อม					
8. การใช้ประโยชน์น้ำผิวดินและน้ำใต้ ดิน	0.028	-1	-0.028	-2	-0.056
9. เปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำ ใต้ดิน	0.043	-1	-0.043	-3	-0.129
10. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	0.234	-1	-0.234	-2	-0.468
11. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพอากาศ	0.043	-2	-0.086	-3	-0.129
12. การเปลี่ยนแปลงด้านธรณีวิทยา	0.043	0	0	-1	-0.043
13. การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรดิน	0.043	-1	-0.043	-2	-0.086
14. การเปลี่ยนแปลงด้านระบบนิเวศ	0.301	-1	-0.301	-2	-0.602

15. การเปลี่ยนแปลงด้านขยะและสิ่ง ปฏิกูล	0.218	-3	-0.654	-3	-0.654
16. การเปลี่ยนแปลงด้านสุนทรียภาพ	0.043	-1	-0.043	-2	-0.086
รวม			-1.432		-2.253
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	0.333	2.000		3.000	
ผลกระทบด้านสังคม	0.333	0.076	0.644	-0.023	0.724
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	0.333	-1.432		-2.253	
รวมผลการประเมินระดับผลกระทบจากทางเลือก 1					1.368

ตารางที่ 4 ผลการประเมินทางเลือก 2

ประเด็นและตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลกระทบระยะสั้น		ผลกระทบระยะยาว	
		คะแนน	คะแนน ถ่วง น้ำหนัก	คะแนน	คะแนน ถ่วงน้ำหนัก
ด้านเศรษฐกิจ					
1. การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้	0.384	1	0.384	2	0.768
2. การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ	0.149	1	0.149	2	0.298
3. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	0.467	2	0.934	3	1.401
รวม			1.467		2.467
ด้านสังคม					
4. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของ ประชาชน	0.462	-1	-0.462	1	0.462
5. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข	0.135	1	0.135	2	0.270
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนและ ชุมชน	0.176	1	0.176	-1	-0.176
7. การบริหารจัดการขององค์การ ปกครองส่วนท้องถิ่น	0.227	1	0.227	-1	-0.227
รวม			0.076		0.329
ด้านสิ่งแวดล้อม					
8. การใช้ประโยชน์น้ำผิวดินและน้ำใต้ ดิน	0.028	0	0	-1	-0.028
9. เปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำผิวดินและ น้ำใต้ดิน	0.043	0	0	-1	-0.043

10. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	0.234	-1	-0.234	-2	-0.468
11. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพอากาศ	0.043	-1	-0.043	-2	-0.086
12. การเปลี่ยนแปลงด้านธรณีวิทยา	0.043	0	0	-1	-0.043
13. การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรดิน	0.043	0	0	-1	-0.043
14. การเปลี่ยนแปลงด้านระบบนิเวศ	0.301	-2	-0.602	-3	-0.903
15. การเปลี่ยนแปลงด้านขยะและสิ่ง ปฏิกูล	0.218	-2	-0.436	-3	-0.654
16. การเปลี่ยนแปลงด้านสุนทรียภาพ	0.043	-1	-0.043	-2	-0.043
รวม			-1.358		-2.311
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	0.333	1.467		2.467	
ผลกระทบด้านสังคม	0.333	0.076	<u>0.185</u>	0.329	<u>0.485</u>
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	0.333	-1.358		-2.311	
รวมผลการประเมินระดับผลกระทบจากทางเลือก 2					<u>0.670</u>

ตารางที่ 5 ผลการประเมินทางเลือก

ประเด็นและตัวชี้วัด	ค่าน้ำหนัก ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลกระทบระยะสั้น		ผลกระทบระยะยาว	
		คะแนน	คะแนน	คะแนน	คะแนน
			ถ่วง น้ำหนัก		ถ่วง น้ำหนัก
ด้านเศรษฐกิจ					
1. การเปลี่ยนแปลงด้านรายได้	0.384	0	0	-1	-0.384
2. การเปลี่ยนแปลงด้านอาชีพ	0.149	0	0	-1	-0.149
3. การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน	0.467	2	0.934	1	0.467
รวม			<u>0.934</u>		<u>-0.066</u>
ด้านสังคม					
4. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของประชาชน	0.462	0	0	-1	-0.462
5. การเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข	0.135	1	0.135	1	0.135
6. การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน	0.176	1	0.176	-1	-0.176
7. การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น	0.227	1	0.227	-1	-0.227
รวม			<u>0.538</u>		<u>0.730</u>
ด้านสิ่งแวดล้อม					
8. การใช้ประโยชน์น้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน	0.028	0	0	0	0

9. เปลี่ยนแปลงคุณภาพน้ำผิวดินและน้ำใต้ดิน	0.043	0	0	-1	-0.043
10. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	0.234	0	0	-1	-0.234
11. การเปลี่ยนแปลงคุณภาพอากาศ	0.043	0	0	-1	-0.043
12. การเปลี่ยนแปลงด้านธรณีวิทยา	0.043	0	0	-1	-0.043
13. การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรดิน	0.043	0	0	-1	-0.043
14. การเปลี่ยนแปลงด้านระบบนิเวศ	0.301	-1	-0.301	-3	-0.903
15. การเปลี่ยนแปลงด้านขยะและสิ่งปฏิกูล	0.218	-2	-0.436	-1	-0.218
16. การเปลี่ยนแปลงด้านสุนทรียภาพ	0.043	0	0	-1	-0.043
รวม			-0.737		-1.570
ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ	0.333	0.934		-0.066	
ผลกระทบด้านสังคม	0.333	0.538	0.735	0.730	-0.906
ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม	0.333	-0.737		-1.570	
รวมผลการประเมินระดับผลกระทบจากทางเลือก 3					-0.171

ขณะที่ตามทางเลือก 3 หรือการดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัด 2 กิจกรรมเป้าหมาย จะเห็นว่ามีความเหมาะสมน้อยกว่าผลกระทบระยะสั้น เท่ากับ 0.735 และผลกระทบระยะยาว เท่ากับ -0.906 ผลรวมการประเมินระดับผลกระทบ เท่ากับ -0.171 โดยด้านเศรษฐกิจ มีผลกระทบในเชิงบวกรวม เท่ากับ 0.868 ด้านสังคมมีผลกระทบในเชิงบวกรวม เท่ากับ 1.268 ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลกระทบเชิงลบรวม เท่ากับ -2.307 รายละเอียดดังตารางที่ 5 ข้างต้น

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนครั้งนี้ได้แสดงผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นตามทางเลือกทั้ง 3 ผลกระทบระยะสั้น (1-5 ปี) และผลกระทบระยะยาว (6 ปีขึ้นไป) โดยการให้ค่าคะแนนตามประเด็นตัวชี้วัด 3 ด้าน จากนั้นนำคะแนนระดับผลกระทบคูณค่าความสำคัญจากการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ผลรวมคะแนนผลกระทบใน

แต่ละทางเลือกเพื่อให้ทราบผลกระทบโดยรวมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการดำเนินการตามทางเลือกดังกล่าว ตัวอย่างเช่นทางเลือก 1 คือ ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดตราดทุกด้านใน 4 กิจกรรมเป้าหมาย จะเกิดผลกระทบในระยะสั้น (1-5 ปี) เชิงบวก (0.644) และผลกระทบระยะยาว (6 ปีขึ้นไป) เชิงบวก (0.724) คะแนนรวมการประเมินผลกระทบจากทางเลือก 1 มีทิศทางการส่งผลกระทบเชิงบวก (1.368) แสดงถึงการเกิดผลดีต่อการพัฒนาพื้นที่ ทางเลือก 2 ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจจังหวัดใน 3 กิจกรรมเป้าหมาย จากการประเมิน พบว่า ในระยะสั้น (1-5 ปี) ทางเลือกนี้ส่งผลกระทบเชิงบวก (0.185) และในระยะยาว (6 ปีขึ้นไป) ได้ส่งผลกระทบเชิงบวกเช่นเดียวกัน (0.485) ที่มีคะแนนรวม เท่ากับ 0.670

ดังนั้น การดำเนินการตามทางเลือก 2 ในภาพรวมจึงส่งผลกระทบเชิงบวกแต่น้อยกว่าทางเลือก 1 และทางเลือก 3 ที่ดำเนินการตามยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจฯ ใน 2 กิจกรรมเป้าหมาย กล่าวคือในระยะสั้น

(1-5 ปี) จะเกิดผลกระทบเชิงบวก (0.735) แต่ในระยะยาว (6 ปีขึ้นไป) เกิดผลกระทบเชิงลบ (-0.906) แต่เมื่อพิจารณาผลรวมผลการประเมินระดับผลกระทบของทางเลือก 3 จะเกิดผลกระทบเชิงลบ (-0.171) แสดงว่าการดำเนินการตามทางเลือก 3 มีผลกระทบเชิงลบมากกว่าผลกระทบเชิงบวก ดังนั้น ทางเลือก 3 จึงไม่เหมาะสมกับการพัฒนาพื้นที่

ที่น่าสังเกตคือความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ จะเห็นว่าการพัฒนาจะส่งผลกระทบเชิงบวกในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมมาก เช่นจะส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุด (ร้อยละ 87.50) อันดับที่สองคือผลเชิงบวกต่อการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ร้อยละ 66.67) อันดับที่สามคือผลเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข (ร้อยละ 58.33) ขณะที่ในด้านผลกระทบเชิงลบจะเห็นว่า จะส่งผลกระทบเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านระบบนิเวศมากที่สุด (ร้อยละ 100) อันดับที่สองคือผลกระทบเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล (ร้อยละ 95.83) อันดับที่สามคือผลกระทบเชิงลบต่อการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพอากาศ (ร้อยละ 87.50) ขณะที่ผลการประเมินและผลจากการสัมภาษณ์นี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในพื้นที่อื่น ๆ เช่นที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคมของการพัฒนาเป็นลำดับต้น ๆ (ดวงรัชนี เติงสกุล และจำลอง โพธิ์บุญ, 2558) เพราะการพัฒนาตามทางเลือกที่ 1 จะส่งผลกระทบสะสมทางบวกในด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการเปลี่ยนแปลงด้านรายได้ ด้านสังคม การบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการเปลี่ยนแปลงด้านสาธารณสุข ด้วยเหตุผลนี้ควรสร้างโอกาสการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ถึงแม้การพัฒนาจะมีผลกระทบเชิงลบบาง

ประเด็นในช่วงเริ่มต้นการพัฒนาแต่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คาดว่าการพัฒนาต้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันและบรรเทาผลกระทบเชิงลบพร้อมทั้งส่งเสริมผลกระทบเชิงบวกที่อาจจะเกิดขึ้น (จิรนนท์ พุทธา, 2558) เพราะการนำยุทธศาสตร์การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษมาใช้ทั้งหมด เป็นทางเลือกที่มีความเหมาะสมต่อการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของจังหวัด เนื่องจากก่อให้เกิดผลดีทางเศรษฐกิจ เช่น ส่งเสริมการค้า การลงทุน และการจ้างงาน ส่งผลให้เศรษฐกิจของจังหวัดมีการเจริญเติบโตยิ่งขึ้น และเสนอแนะว่า ควรมีมาตรการที่สำคัญในการป้องกันและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น เช่น เตรียมความพร้อมและมาตรการสนับสนุนช่วยเหลือผู้ประกอบการในพื้นที่ การควบคุมดูแลและจัดระเบียบการจ้างงาน แรงงานจากภายนอกและการเฝ้าระวังติดตามและตรวจสอบคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ของการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดนครั้งนี้ ส่งผลให้รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการเตรียมความพร้อมในการกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินการพัฒนาในพื้นที่ เช่น การเขียนโครงการและจัดสรรงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาตามแผนงานที่วางไว้ วางแผนการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่ การจัดสรรเวลาและงบประมาณในการสนับสนุนให้บุคลากรในองค์กรเข้าร่วมศึกษาด้านภาษา และการสื่อสารของประเทศใกล้เคียง สำหรับผู้ประกอบการและนักลงทุนจะได้มีการเตรียมแผนการดำเนินงาน เช่น ควรวางแผนกิจการของตนเองให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ วางแผนงานและระยะการดำเนินการลงทุน

งบประมาณการลงทุนให้สอดคล้องกับการพัฒนาของพื้นที่และศึกษาสิทธิประโยชน์และระเบียบการประกอบกิจการในพื้นที่ให้ชัดเจนและแม่นยำ ขณะที่ผู้นำชุมชนและตัวแทนประชาชนควรมีการประชุมวางแผนทิศทางการดำเนินการและบทบาทของประชาชนต่อการพัฒนา

มีแผนการดำเนินการติดตามตรวจสอบการดำเนินการกิจการ มาตรการรับมือการป้องกันผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินการพัฒนาในพื้นที่

รัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่สำรวจข้อมูลทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรจัดตั้งหน่วยงานรับเรื่องร้องเรียนและให้คำปรึกษาเรื่องการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ สำรวจความต้องการและทิศทางการพัฒนาที่ประชาชน และรับฟังความคิดเห็นของประชาชนต่อการพัฒนาในทุกครั้ง ขณะที่ผู้ประกอบการและนักลงทุนควรรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ควรชี้แจงและเปิดเผยข้อเท็จจริงของข้อมูลการดำเนินกิจการตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกิจการแก่ประชาชนในพื้นที่และร่วมกับหาแนวทางในการส่งเสริมและบรรเทาผลกระทบ และสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะต่อการดำเนินการ รวมทั้งผู้นำชุมชนและประชาชนควรเตรียมความพร้อมด้านข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่ และการปรับตัวให้เข้ากับการพัฒนามีกิจกรรมการพัฒนาทักษะการสื่อสารและภาษา การพัฒนาฝีมือที่เป็นเอกลักษณ์เพื่อสร้างแรงจูงใจในการจ้างงานมากขึ้น และการให้ข้อมูลและให้ความร่วมมือกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมแสดงความคิดเห็นและให้ข้อมูลข้อเท็จจริงเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาต่อไป

References

- United Nations Thailand. (2015). Thailand's Sustainable Development Goals. Retrieved from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/>
- Kanokporn Sawangjang. (2008). Progressive Environmental Assessment. Department of Environmental Science Faculty of Science Silpakorn University, Nakhon Pathom.
- Chamlong Poboon. (2017). Environmental assessment. All in one printing, Bangkok.
- Jiranon Puttha and Chamlong Poboon. (2015). Strategic Environmental Assessment (SEA) of the Special Economic Zones Development Strategy: A Case Study of Kanchanaburi Province. Master of Science Thesis (Environmental management). National Institute of Development Administration, Bangkok.
- Duangratchanee Tengsakul and Chamlong Poboon. (2015). Strategic Environmental Assessment of the Special Economic Zones Development Strategic Plan. Chiang Saen District Chiang Rai Province. Master of Science thesis (Environmental management). National Institute of Development Administration, Bangkok.